gemeente Berkelland

Zaaknummer	:	824288
Raadsvergadering	:	**21-11-2023**
Onderwerp	:	**Energie Uitvoeringsprogramma 2023-2030**
Collegevergadering	:	03-10-2023
Portefeuillehouder	:	Wethouder G.J. Teselink
Steller	:	Vuijk, Matthew, Team Ruimte en economie tel. : 0545250224

Te nemen besluit
1. Het Energie Uitvoeringsprogramma (EUP) vaststellen.

Waarom dit voorstel en wat is het effect
Het landelijk klimaatbeleid en ook het regionale akkoord van Groenlo 3.0 bevatten onze klimaat- en energiedoelstellingen. Met als eerstvolgende mijlpaal om in 2030 55% CO2-uitstoot te reduceren. Berkelland sluit zich aan bij deze doelstelling. Onze bijdrage leveren wij door onze inwoners, bedrijven en organisaties te helpen stappen te zetten in de energietransitie. Wij stellen hen centraal in onze aanpak. Ons pakket van activiteiten om hen te helpen is ons Energie Uitvoeringsprogramma, afgekort EUP.

Ons EUP is een robuuste beleidslijn die in het verleden al twee keer, in 2016 en 2019, door de raad is vastgesteld. EUP2 liep tot en met 2022. Dit raadsvoorstel zet het vertrouwde en succesvolle beleid voor langere tijd voort. Niet met grote inhoudelijke koerswijzigingen, wel met een aantal aanpassingen die onze strategie en uitvoering versterken.

Argumentatie
1.1 We gaan voor EUP uit van onze reeds vastgestelde doelstellingen
Vanaf het aannemen van motie *Regie in de energietransitie* (M-21-04) is de Berkellandse lijn om de landelijke klimaatopgave te volgen. Het landelijke uitgangspunt is om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Het landelijke en regionale beleid werkt toe naar de eerstvolgende mijlpaal: 55% CO2-reductie in 2030. Daarnaast hebben we in het Akkoord van Groenlo afgesproken in de Achterhoek samen te werken en elkaar aan de doelstellingen te houden. Via de RES Achterhoek is de opgave voor duurzame opwek vastgesteld, als integraal onderdeel van de landelijke en regionale doelstellingen.
Het EUP wijzigt geen van deze doelstellingen. Het biedt het pakket aan maatregelen wat ondersteunt bij het halen van deze doelstellingen. Hierbij stellen we de behoeften van onze inwoners, bedrijven en organisaties centraal.

1.2 EUP wordt een doorlopend programma
We stellen niet meer een programma voor een afgebakende periode vast. In plaats daarvan kiezen wij nu onze uitvoeringsstrategieën en speerpunten. Met als focus om de afgesproken 2030 tussendoelen te halen. De bestaande maatregelen zijn ons vertrekpunt. Maar de maatregelen zijn daarmee niet in beton gegoten. Een maatregel evalueren we en sturen we bij op natuurlijke momenten (bijvoorbeeld bij het bereiken van een subsidieplafond, of bij een externe aanleiding). Verantwoording op de uitvoering loopt via de reguliere momenten in de P&C-cyclus.

In te vullen door Griffie:

Commissievergadering
Afhandelingsvoorstel voor raad:
0 hamerstuk
0 bespreekstuk
0 anders, nl

Raadsvergadering
0 zonder hoofdelijke stemming
0 met algemene stemmen
0 stemmen voor, stemmen tegen
0 aangenomen
0 verworpen

1.3 Het aflopen van EUP2 is een natuurlijk moment om te evalueren
We zetten dus de EUP2 lijnen voort, maar wel bijgesteld op basis van geleerde lessen en nieuwe inzichten. Over de maatregelen hebben we factsheets opgesteld over het verloop tijdens EUP2, 2019-2022. En hoe de maatregel in EUP een vervolg heeft (of waarom niet).

Kanttekeningen en risico's
Beleid van het Rijk en Provincie kan wijzigen
Bijvoorbeeld in de hoogte van hun bijdrage aan het Energieloket, besparingssubsidies of ten aanzien van windenergie. Wij moeten ruimte hebben om daarop te anticiperen en bij te sturen. Terwijl we tegelijkertijd consequent en voorspelbaar willen blijven richting inwoners en organisaties. Met de nieuwgekozen inrichting voor EUP zijn we beter in staat hiermee om te gaan.

De grote opgave betekent een forse personele inzet
In de huidige arbeidsmarkt is het van belang om een goede werk- en opdrachtgever te zijn. Tot nu toe lukt het ons nog om de benodigde capaciteit aan te trekken. Ook omdat we via de regionale samenwerking schaalvoordeel en onderlinge uitwisseling van expertise organiseren. Voor uitvoerders zoals SIKA, het Energieloket en aannemers is het van belang dat we een consequente lijn handhaven in ons beleid. Zo ondersteunen wij het langjarig strategisch plannen van personeel; bij onszelf, in de regio, en bij onze uitvoerders.

Er zijn ook andere broeikasgassen dan CO2
EUP richt zich op de energie-gerelateerde (energetische) CO2, niet op de niet-energetische CO2 uitstoot, bijvoorbeeld methaan uit mest. Het kan zijn dat we onze doelstellingen op energetisch CO2 richting 2030/2050 niet halen. In 2027 stellen we een evaluatiemoment voor. In het EUP geven wij aan dat een deel van de CO2 uitstoot niet energie-gerelateerd is en vooral afkomstig is uit de landbouw. Wij verwachten dat in 2027 verschillende ontwikkelingen in de landbouwsector een stuk duidelijker zijn. En dat ook duidelijker is waar wij als gemeente beleids- en uitvoeringsruimte hebben. Ruimte die er op dit moment nagenoeg niet is.

Technische ontwikkelingen en nieuwe initiatieven
De ontwikkelingen gaan snel. Nieuwe technologieën komen beschikbaar en initiatieven dienen zich aan. Het EUP is hierop nu beter ingericht en heeft ook een passende vertaling gekregen in de programmabegroting. Zo kunnen we inspelen op kansen en ontwikkelingen en deze een plaats geven in de bestendige uitvoeringslijnen.

Financiën
Via de begroting voor 2024 is het EUP-budget vastgesteld in het begrotingsprogramma Nieuwe Energie. Daarin zijn ook de hoofdlijnen (speerpunten) al vastgesteld. Met het voorliggend raadsbesluit geven we invulling aan de uitvoering van de begroting. Het is dus niet nodig om een aanvullend besluit over financiën voor EUP te nemen.

Het is wel goed voorstelbaar dat gedurende de uitvoering van EUP er begrotingswijzigingen doorgevoerd moeten worden. Bijvoorbeeld als er nieuw Rijksgeld komt dat opgenomen moet worden in het programma. Of als een uitkomst vanuit de ontwikkelagenda een nieuwe regeling, focus, doelgroep of speerpunt nodig is. Hiervoor hanteren we de gebruikelijke stappen in onze P&C-cyclus en de financiële verordening.

VN verdrag rechten van mensen met een beperking
Niet van toepassing.

Communicatie
Onze samenwerkingspartners (zoals de andere gemeenten, het Energieloket) stellen wij op de hoogte van de vaststelling van het Energie Uitvoeringsprogramma tijdens onze reguliere momenten voor afstemming.

Initiatief, participatie en rol gemeente
De gemeente vervult in de energietransitie een informerende, faciliterende en stimulerende rol. De opgave richting 2050 is vooral een gezamenlijke opgave. Initiatieven van inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen zijn onmisbaar. Met dit EUP bieden we onze

inwoners ondersteuning om zelf initiatieven op het gebied van het besparen en opwekken van energie tot stand te brengen. Als het nodig is om zelf als gemeente een ontwikkeling op gang te helpen, organiseren we dat via de ontwikkelagenda.

Op verschillende momenten hebben wij u geïnformeerd over de ontwikkelingen rond EUP en de vertaling richting de begroting 2024. In de raadsbrief van 23 februari 2023 hebben we u geïnformeerd over onze nieuwe richting voor EUP. Op 18 april 2023 is de brief besproken in een beeldvormende avond. In de Klankbordgroep Duurzaamheid is meerdere keren over het nieuwe EUP gesproken. De gewijzigde opzet van het programma in de begroting is toegelicht in de auditcommissie van 22 juni 2023. Al deze uitwisselingen hebben bijgedragen aan het voorliggende voorstel.

EUP is het programma voor onze inwoners en organisaties. Bij de evaluatie van onze maatregelen hebben wij onze factsheets geklankbord bij externe experts en betrokken uitvoerders.

Planning en evaluatie
EUP1 2015-2018 en EUP2 2019-2022 hadden een vaste doorlooptijd gekoppeld aan de beschikbaar gestelde financiële middelen. De financiering van het nieuwe EUP heeft meerdere (externe) financieringsbronnen met verschillende doorlooptijden. Daarom is gekozen voor een doorlopend programma als vast onderdeel van onze programmabegroting. Verantwoording vindt plaats via de reguliere planning en control cyclus. Hierbij betrekken we de Klankbordgroep Duurzaamheid van de gemeenteraad. En gebruiken we de basis die we nu in de factsheets opbouwen.
Met het EUP werken we toe naar het eerstvolgende referentiepunt; 55% CO2-reductie 2030. Met een koers naar een klimaatneutraal Nederland, waarbij de Achterhoek uiterlijk 2050 energieneutraal wil zijn. In 2027 houden we het EUP als instrument tegen het licht te zien of bijsturing nodig is.

Alternatieven
1. Het op voorhand toewijzen van een (vast) deel van het totale budget aan ieder speerpunt; Wij adviseren dit niet. Daar waar dat kan zijn de speerpunten voorzien van een budget. Maar niet alles is al geheel duidelijk, behoeft eerst uitwerking via een pilot of is bedoeld om in te spelen op actuele ontwikkelingen. Door het inrichten van een speerpunt ‘innovatie en ontwikkelagenda’ geven wij, binnen de financiële verordening, transparant en navolgbaar invulling aan de benodigde flexibiliteit.
2. Niet werken met een uitvoeringsprogramma; Wij adviseren wel te werken met een uitvoeringsprogramma. Dit maakt het mogelijk vanuit een kader en doelstelling te reageren op ontwikkelingen. Zonder dat hier steeds losse besluitvorming voor nodig is en steeds afzonderlijke middelen aan toegekend moeten worden.
3. Aanpassen afbakening EUP: Dit EUP gaat over de Energie-gerelateerde CO2-uitstoot. In 2027 stellen we een evaluatiemoment voor. In het EUP geven wij aan dat een deel van de CO2 uitstoot niet energie-gerelateerd is en vooral afkomstig is uit de landbouw. Wij verwachten dat in 2027 verschillende ontwikkelingen in de landbouwsector een stuk duidelijker zijn. En dat ook duidelijker is waar wij als gemeente beleids- en uitvoeringsruimte hebben. Ruimte die er op dit moment nagenoeg niet is.

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

G. Koudijs. drs. J.H.A. van Oostrum.

Raadsvergadering : 21-11-2023

De raad van de gemeente Berkelland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 03-10-2023;

b e s l u i t :

het Energie uitvoeringsprogramma vast te stellen

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 21-11-2023

de griffier, de voorzitter,

Toelichting raadsvoorstel

Onderwerp : Energie Uitvoeringsprogramma 2023-2030

Bijlagen bij dit raadsvoorstel
- Het Energie Uitvoeringsprogramma
- Bundel met factsheets

Verdere toelichting
Wat is de relatie met het regionale akkoord van Groenlo 3.0?
Het akkoord van Groenlo is dit voorjaar door alle raden van de Achterhoek omarmt als het regionale kader voor de energietransitie. Dit maakt het één van de beleidsuitgangspunten van ons EUP. Het akkoord van Groenlo werken we uit in een regionale uitvoeringsagenda. Die bevat de afspraken over de activiteiten die wij regionaal oppakken voor de energietransitie.

We organiseren veel uitwisseling tussen het EUP en de regionale uitvoeringsagenda. We werken samen waar dat meerwaarde heeft. Iedere gemeente houdt zelf regie over de eigen uitvoering. Een aantal voorbeelden van uitwisseling zijn:
- Pilots die één gemeente uitvoert, schalen we op naar een regionale schaal. Een voorbeeld is de DOE-scan-aanpak (EUP2). De pilot in Ruurlo (EUP1) is inmiddels doorgegroeid tot het Duurzaam Ondernemerscentrum Achterhoek.
- Voor het Energieloket Achterhoek hebben wij een regionale ambtelijke werkgroep, met verschillende expertise uit verschillende gemeenten, om de gezamenlijke lijn voor opdrachtgeverschap te borgen. De EUP-middelen voor het Energieloket zetten we in via die lijn.
- Op het onderwerp Warmte wisselen we kennis en ervaringen uit over wijkaanpakken en warmtebronnen. Zo leren we van elkaar voor de aardgas-uitfasering en de transitievisies warmte.
- Wij denken dat onze visie op de EUP-uitvoering (ontwikkelagenda, kernzinnen, speerpunten) ook meerwaarde kan hebben voor de regionale uitvoeringsagenda. Daarom zijn wij actief in de werkgroep die deze nu opstelt.

Wat is de relatie met de RES Achterhoek?
De RES Achterhoek bevat alleen de ambitie voor grootschalige opwek met zonne- en windenergie. De RES zelf heeft geen uitvoeringscapaciteit om de ambitie naar realisatie te krijgen. De RES gaat ook niet over energiebesparing. EUP geeft hier wel de invulling voor. EUP en RES vullen elkaar dus aan.

Wat is de relatie met RODE?
RODE is ons toetsingskader voor grootschalige energieopwek. RODE beschrijft hiervoor onze ruimtelijke, maatschappelijke en participatie voorwaarden. RODE is dus kaderstellend voor de uitvoering. De uitvoering organiseren we in ons EUP.

Inzet warmtescans (toezegging 8 december 2021), inzet energiescan AGEM (toezegging 7 maart 2023)
Onze ervaring met het (laten) uitvoeren van warmtescans is dat juist het in een bredere campagne gezamenlijk uitvoeren van een scan op straat of buurt niveau het meeste effect oplevert. Inwoners kijken bij elkaar mee, zien de verschillen onderling en stimuleren elkaar tot het nemen van maatregelen. Daarvoor stelt het Energieloket bijvoorbeeld een warmtecamera beschikbaar als een buurt of straat een eigen scan wil doen.
Bij individuele advisering over duurzaamheidsmaatregel/isolatie is het uitvoeren van een warmtescan niet nodig. Soms kan het wel helpend zijn een inwoner te overtuigen maatregelen te nemen, maar daarvoor zijn ook goede voorbeelden op het internet beschikbaar.

In het verlengde van de warmtescan ligt de energiescan. Via het Energieloket kan een individuele huiseigenaar een afspraak maken voor een bezoek door een energiecoach. Deze loopt met de bewoner het pand door en maakt een rapport op. Door samen de ‘lekken’ en kansen te bespreken en waar nodig ook advies te geven over de uitvoering en bijbehorende subsidiemogelijkheden en kosten, zien wij een veel hoger resultaat. Er wordt veel met het advies gedaan. Eenzelfde lijn geldt voor de energie labels. Een energielabel zelf zegt eigenlijk nog

niets. Het gaat om het realiseren van maatregelen. Hierbij is de inzet van het Energieloket gebleken effectief en hiermee gaan we dus door.

Dus, onze insteek voor de producten warmtescan en energiescan (en bijvoorbeeld ook energielabelling) is dus dat deze op verzoek van een inwoner, straat of gebied bij het Energieloket beschikbaar is. Animo hiervoor wakkeren we aan via bewustwordingscampagnes. De ervaring leert dat dit de meest doelmatige combinatie is. Het Energieloket maakt nu een aanpak om dit planmatig door de Achterhoek te laten lopen via een ‘Isolatietrein’. Het Energieloket en haar producten vallen binnen het speerpunt Wonen.

Afbakening EUP en programma Nieuwe energie
In hoofdstuk 3 van het EUP beschrijven wij de doelen waaraan wij werken en het landelijk- en regionaal beleid en onze eigen Omgevingsvisie. De verschillende financieringsstromen zijn hier ook op ingericht. Het EUP richt zich op de energetische CO2 uitstoot veroorzaakt door elektriciteits- en aardgasverbruik. En dan op die onderdelen waar wij als gemeente invloed op hebben. Dit betreft vooral de gebouwde omgeving.
Het programma Nieuwe energie en het EUP richten zich niet op de niet-energetische CO2 uitstoot, bijvoorbeeld uit mest. Of onderwerpen als transport, circulaire (kringloop) economie en grondstoffen, en klimaatadaptatie. De verduurzaming van onze eigen organisatie valt ook niet binnen EUP, maar is opgenomen als aparte speerpunt ‘de gemeente als voorbeeld’ binnen het programma Nieuwe energie.